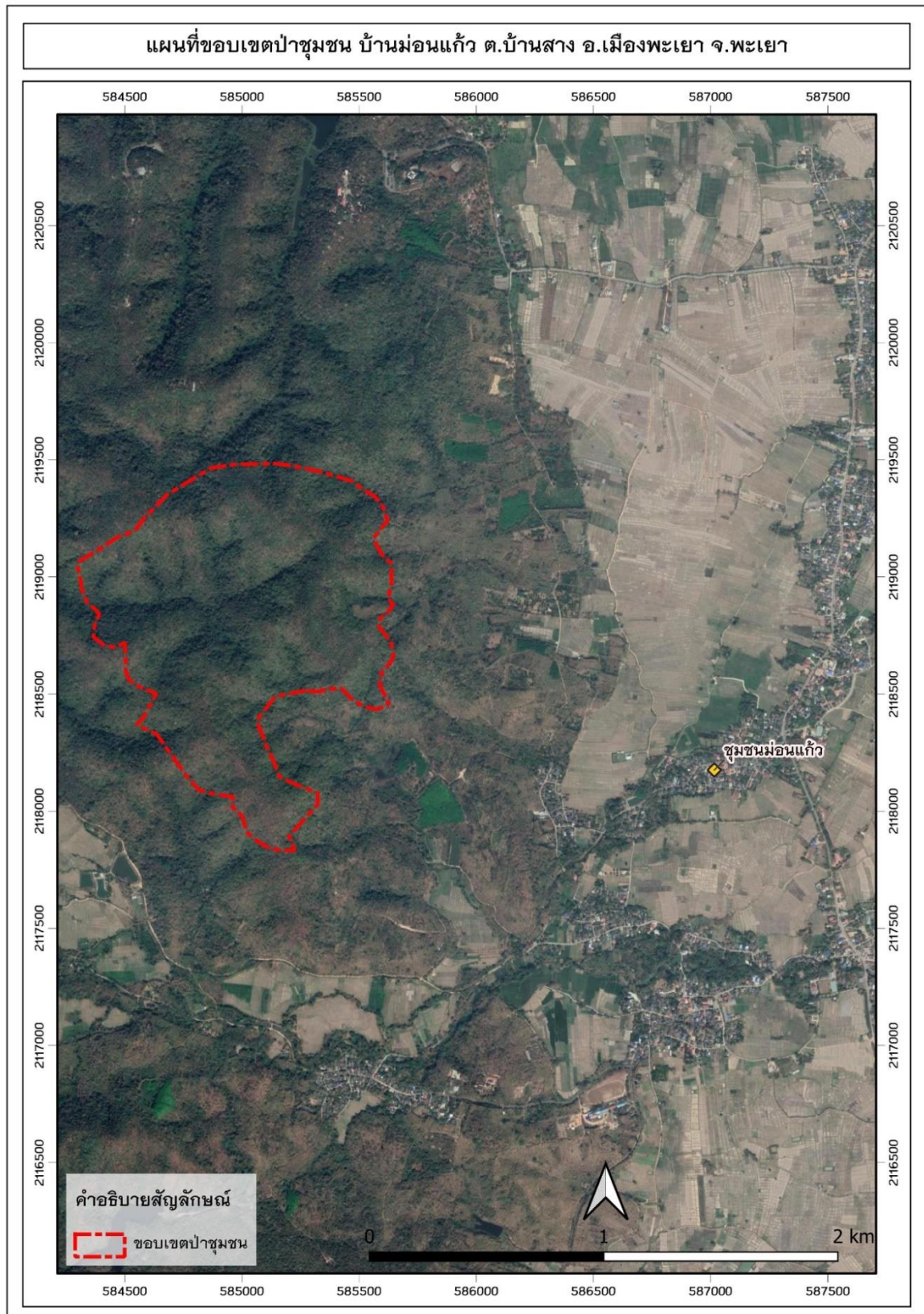

ป่าชุมชนบ้านม่อนแก้ว ตำบล บ้านสาং อำเภอเมืองพะเยา

ภาพที่ 2 แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงตำแหน่งที่ตั้งป่าชุมชนบ้านม่อนแก้ว (ขอบเขตโดยประมาณ)

ป่าชุมชนบ้านม่อนแก้ว ตำบล บ้านสา อำเภอเมืองพะเยา

ลักษณะทั่วไป

บ้านม่อนแก้ว หมู่ 9 ตั้งอยู่ในตำบลบ้านสา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา สภาพพื้นที่ทั่วไปเป็นที่ราบลุ่มเหมาะสำหรับการทำนา การเลี้ยงสัตว์ และการเกษตรกรรม บริเวณส่วนใหญ่ในตำบลมีบ้านพักอาศัยเรียงรายตามสองฝั่งถนน และบางส่วนของตำบลเป็นที่นา ดังนั้น ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ซึ่งพืชที่สำคัญของชุมชนได้แก่ ข้าว ลิ้นจี่ ลำไย ปัจจุบันบ้านม่อนแก้วมี นายวีระทัศน์ ไชยวุฒิ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน หรือพ่อหลวงหมู่ 9

จุดเริ่มต้นของเครือข่าย/ชุมชน

พื้นที่ป่าชุมชนบ้านห้วยแก้วเกิดจาก พื้นที่ป่าถูกบุกรุกทำลาย เกิดการลุกไหม้เป็นบริเวณกว้าง และมีการเผาป่าเป็นจำนวนมาก จึงส่งผลให้ประชาชนในชุมชนเกิดความหวงแหน และต้องการอนุรักษ์พื้นที่ป่า โดยในปี พ.ศ. 2545 สมัยกำนัน บุญธรรม มนูญญา ได้มีการมีพบปะพูดคุยกันภายในชุมชน เพื่อก่อตั้งพื้นที่ป่าชุมชน ในระยะแรกพื้นที่ป่าชุมชนของบ้านห้วยแก้วมีประมาณ 2-3 ไร่ ซึ่งการดำเนินงานในครั้งนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ต่อมาจึงได้มีการรวมตัวของชุมชนกันอีกครั้งในสมัยพ่อหลวงวีระทัศน์ ไชยวุฒิ ทำให้สามารถขยายพื้นที่ป่าชุมชนเพิ่มขึ้น จนกระทั่งปัจจุบันมีพื้นที่ป่าชุมชนทั้งสิ้น 807 ไร่ ซึ่งถือเป็นป่าชุมชนแห่งแรกในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของกว๊านพะเยาที่ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ ทั้งนี้วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งป่าชุมชนเพื่อป้องกันการรุกรานพื้นที่ป่าจากบุคคลภายนอก นอกจากนี้ทางชุมชนได้มีการใช้กุศโลบายในการสร้างความตระหนักให้ชาวบ้านหรือคนในชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ป่า เพื่อให้เกิดความรักและต้องการปกป้องรักษาพื้นที่ป่าเอาไว้ รวมทั้งการสร้างสาธารณูปการที่สำคัญคือ ถนน เพื่อให้ชาวบ้านเกรงกลัวการตัดไม้ และไม่กล้าขนไม้ออกจากพื้นที่ หากมีถนนแล้วจะทำให้เกิดการควบคุมดูแลได้โดยง่าย ดังนั้นการสร้างกุศโลบายและโครงสร้างพื้นฐานให้คนในชุมชนถือเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มและการฟื้นฟูพื้นที่ป่าชุมชนในบ้านห้วยแก้ว

กิจกรรมด้านการจัดการป่าชุมชน

แผนชุมชน

แผนด้านการจัดการไฟฟ้าและหมอกควันยังไม่มีเป็นรูปเล่มรายงานที่ชัดเจน แต่ชุมชนมีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกในหมู่บ้านช่วยกันวางแผนการจัดการไฟฟ้าและหมอกควันในทุกๆ ปี ก่อนช่วงประกาศห้ามเผา (เดือนมกราคม-กุมภาพันธ์)

ข้อตกลงป่าชุมชน

ชุมชนได้ทำข้อตกลงป่าชุมชนร่วมกัน ดังนี้

1. สมาชิกชุมชนได้รับสิทธิจากกรมป่าไม้ในการตัดไม้เพื่อใช้ประโยชน์ในการซ่อมแซมบ้านที่เสียหาย ในกรณีที่ประสบภัยพิบัติ
2. การเข้าไปใช้พื้นที่หรือเข้าไปหาประโยชน์จากพื้นที่ป่าจำเป็นต้องมีการลงทะเบียนก่อนเข้าพื้นที่
3. ระเบียบการใช้ไม้ของชุมชนมีการกำหนดให้สิทธิแก่ผู้พิการ ผู้ที่ดูแลตัวเองไม่ได้ ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่มีบ้านชำรุดทรุดโทรมก่อนเป็นอันดับแรก

กิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและฝุ่นควัน

ชุมชนได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันในการจัดการปัญหาไฟฟ้าและฝุ่นควัน ดังนี้

1. ผลัดเปลี่ยนเวรยามในการลาดตระเวนอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะช่วงที่มีความเสี่ยงในการเกิดไฟฟ้า เป็นระยะเวลา 2-3 เดือน
2. มีการดับไฟฟ้าโดยได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการป่าชุมชนและเทศบาลบ้านสาข มีการสร้างแนวกันไฟร่วมกันเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนช่วงเวลาการเกิดไฟฟ้า โดยขนาดของแนวกันไฟมีความกว้างประมาณ 5-10 เมตร
3. มีการจัดทำฝายในพื้นที่ป่าชุมชน รวมทั้งธนาคารน้ำเพื่อผลิตออกซิเจนในพื้นที่ป่า และสร้างความชุ่มชื้นให้ผืนป่า
4. สภากเด็กและเยาวชนได้จัดกิจกรรมปลูกป่าโดยได้แนวคิดมาจากการปลูกป่าแบบญี่ปุ่น คือ ภายในพื้นที่ป่ามีที่ว่างบริเวณไหนก็สามารถปลูกต้นไม้ได้เลย
5. มีการกำหนดปฏิทินการเผาตามนโยบายของจังหวัด

การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและฝุ่นควัน

1. ผู้นำชุมชนใช้เสียงตามสายในการประชาสัมพันธ์ และรณรงค์เรื่องการป้องกันไฟฟ้าอยู่เสมอ รวมทั้งแจ้งให้สมาชิกในชุมชนได้ทราบถึงช่วงเวลาในการงดเผา
2. ในกรณีที่เกิดไฟฟ้าผู้นำชุมชนจะมีการโทรศัพท์แจ้งเตือนให้คณะกรรมการและสมาชิกในชุมชนร่วมกับดับไฟฟ้า

การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

1. ชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการจัดการไฟฟ้าจากเทศบาลตำบลบ้านสาเป็นจำนวน 25,000 บาทต่อปี อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนรถน้ำในการดับไฟฟ้า อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการดับไฟฟ้า เช่น เครื่องเป่าใบไม้ ไม้กวาดทางมะพร้าว เป็นต้น
2. ชุมชนได้รับการอบรมให้ความรู้ และข้อมูลที่สำคัญในการจัดการไฟฟ้าและหมอกควันจากกรมอุทยานสัตว์ป่าและพันธุ์พืชอย่างสม่ำเสมอ
3. ชุมชนได้รับการสนับสนุนต้นไม้จากศูนย์พัฒนาต้นไม้ เช่น ต้นเต็งรัง ยางนา ต้นสัก มะค่า ตะเคียน พยุง ประดู่แดง เป็นต้น
4. ชุมชนได้รับความร่วมมือด้านการจัดการไฟฟ้าและหมอกควันจากเครือข่ายกำนันและผู้ใหญ่บ้านจากหลากหลายตำบล

ข้อค้นพบเพิ่มเติม

1. ชุมชนประสบความสำเร็จในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมได้นั้น เนื่องจากความร่วมมือจากประชาชนในชุมชน และความเข้มแข็งของคณะกรรมการชุมชน
2. ชุมชนชี้ให้เห็นว่าไฟฟ้าทำให้เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้นโดยเฉพาะ ฤดูเห็ดเผาะ
3. ชุมชนร่วมมือกันทำธนาคารน้ำเพื่อผลิตออกซิเจน และสร้างความชุ่มชื้นภายในพื้นที่ป่า
4. ในปี พ.ศ. 2558 ได้รับรางวัลชุมชนเข้มแข็งในระดับจังหวัดและระดับเขต รางวัลชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงระดับจังหวัด
5. ในปี พ.ศ. 2558 และ 2559 ได้รับรางวัลชุมชนอาหารปลอดภัยใส่ใจสุขภาพ
6. ในปี พ.ศ. 2560 ได้รับรางวัลชนะเลิศระดับประเทศในโครงการ ลดเมืองร้อนด้วยมือเรา
7. ชุมชนได้รับรางวัล โครงการหมู่บ้านสวยเมืองสุข ชนะเลิศอันดับที่ 1 ของจังหวัดพะเยา